

VÀI NÉT VỀ RỪNG VÀ ĐẤT RỪNG DO UBND XÃ QUẢN LÝ (Hứa Đức Nhị chuẩn bị cho hội thảo về vấn đề này của Pannature tháng 9/2021)

1, Vấn đề tồn tại từ vài chục năm nay, ít nhất cũng khoảng 20 năm nay không có các tiến triển đáng kể dù đã có chủ trương xử lý từ Chính phủ, TTgCP..

Rất cảm ơn Pannature đã có sáng kiến và dành nguồn lực để đi sâu vào vấn đề khá hóc búa và cũng rất quan trọng này.

Cảm ơn Pannature đã phối hợp tạo điều kiện để HCRVN có điều kiện tham gia hội thảo ngày hôm nay với tên gọi cũng là chủ đề đặt ra là *“Rừng UBND xã: Vì sao gần 3 triệu ha rừng vẫn chưa có chủ?”*

2, Rừng và đất rừng do UBND xã quản lý là hệ quả của quá trình thực hiện chủ trương chuyển đất và rừng từ các lâm trường về địa phương quản lý và chưa thể giao đất và rừng cho các cộng đồng dân cư, các hộ gia đình cá nhân và các chủ rừng khác ngay được.

Tồn tại một diện tích lớn diện tích rừng và đất rừng do UBND xã quản lý trong thời gian dài còn do thể chế giao đất của ngành tài nguyên môi trường (hình thành đầu những năm 2000) có những khác biệt với việc giao rừng của ngành lâm nghiệp và trách nhiệm chưa rõ ràng giữa 2 ngành này.

3, Những quốc gia có nền quản trị rừng thường đã có những ghi chép về rừng hàng trăm năm nay, có hồ sơ rừng được lưu trữ theo quy định, rừng được quản lý theo phương án quản lý rừng bền vững. Trong khi ở nước ta nhìn chung chưa có được một nề nếp quản trị rừng như vậy; Do nhiều nguyên nhân khác nhau, nhất là sau những sắp xếp tổ chức quản lý mà nhiều các chủ rừng đã không duy trì được hệ thống điều tra thống kê và lưu giữ hồ sơ rừng.

Quản lý và quản trị rừng đòi hỏi những công cụ và cán bộ chuyên môn nhất định, bởi rừng là thực thể trải rộng trên diện tích lớn và kéo dài theo năm tháng đến cả chục năm và thậm chí cả hàng trăm năm.

Là một loại hình tổ chức đang quản lý một diện tích đất rừng lớn, UBND các xã của chúng ta không thể có được các công cụ hay có người am hiểu chuyên môn, thậm chí cả nguồn lực cho nhiệm vụ này.

Rất nhiều các chuyên gia quản lý rừng thường phàn nàn rằng số liệu thống kê về rừng hiện đang do UBND các xã quản lý (với con số trên dưới 3 triệu ha) là những số liệu ít tin cậy, thậm chí cho rằng diện tích thực tế còn không nhiều.

4, Chúng ta rất cần có sự đánh giá thỏa đáng về kết quả quản lý, bảo vệ rừng được tạm giao cho UBND các xã quản lý thời gian qua và cũng cần khách quan nhìn nhận vấn đề này.

Bên cạnh những mất mát về rừng và đất rừng ở nhiều địa phương, cũng phải nhìn nhận, nhiều nơi UBND các xã đã có nhiều cố gắng, có nhiều sáng kiến để giữ cho được rừng do mình quản lý.

Với khá nhiều các chính sách, chương trình mục tiêu quốc gia liên quan đến bảo vệ và phát triển rừng, và gần đây cơ chế “chi trả dịch vụ môi trường rừng” cũng đã tạo thêm động lực cho UBND các xã tăng cường công tác quản lý bảo vệ rừng, nhất là với diện tích do mình trực tiếp quản lý.

5, Chúng ta cần lắng nghe người dân và chính quyền các xã sở tại về câu chuyện trực tiếp quản lý bảo vệ diện tích đất và rừng hiện nay, khi mà lợi ích trực tiếp nhất từ rừng thì người dân được hưởng và cảm nhận khá rõ ràng, cũng như những lo ngại của họ với nhiều các lý do khác nhau khi rừng và đất rừng được giao cho các chủ rừng khác ngoài ý muốn.

Chúng ta cũng rất cần có tổng kết, phân tích nguyên nhân của sự chậm trễ (nhiều nơi gần như dậm chân tại chỗ) trong việc chuyển giao diện tích đất và rừng này cho các chủ rừng khác trong thời gian dài vừa qua; Bởi nếu chỉ có hô hào và giao nhiệm vụ, mà vấn đề lại ở mãi cơ sở, đa số là vùng sâu vùng xa.. thì 5-10 năm nữa tình hình chắc cũng ít có chuyển biến đáng kể.

6, Rừng phải có chủ đã được ghi trong luật lâm nghiệp, UBND các xã cần phải thay mặt nhân dân để quản lý nhà nước về toàn bộ diện tích rừng trên địa bàn xã và phải đảm bảo rằng mọi diện tích rừng phải là có thực theo các báo cáo thống kê và đáp ứng các mục đích (về môi trường, kinh tế, xã hội) theo quy định. UBND các xã đồng thời phải chịu sự giám sát của nhân dân (trước hết là người dân của xã) về chức năng này.

Nhưng nếu UBND xã lại trực tiếp làm chủ rừng thì chức năng quản lý nhà nước về rừng và đất rừng sẽ thuộc về ai?

Từ nhiều đời nay, rừng luôn gắn bó với người dân, nhất là gắn với cộng đồng dân cư sở tại. Rừng luôn là vấn đề hài hòa giữa mục đích môi trường, xã hội và lợi ích kinh tế. Rừng không thể phát triển bền vững chỉ vì lợi ích kinh tế đơn thuần mà tách ra ngoài vấn đề môi trường và xã hội.

Định hướng giao đất và rừng đang do UBND các xã tạm thời quản lý (phần nhiều trong số đó là diện tích rừng tự nhiên, thậm chí là nghèo) cho các chủ rừng cụ thể đã được nêu nhiều lâu nay, đó là các hộ gia đình, cá nhân, các cộng đồng dân cư..

Tuy vậy, nên chăng cũng cần tính đến việc giao cho một loại cộng đồng dân cư địa phương được hiểu rộng hơn là các cộng đồng dân cư thôn bản mà vừa qua đã được coi như một loại chủ rừng và được giao một số diện tích rừng nhất định.

7, Xin nêu vài nét đề gợi ý thêm cho hội thảo; Rất mong sẽ được nghe nhiều các ý kiến xung quanh vấn đề này và hy vọng có được những kiến nghị gì đó hữu ích..